

Marki, 11 czerwca 2015 r.

Wspólny komunikat prasowy Komisji Europejskiej, BirdLife International i IUCN.

Alarm dla natury: „Mimo wielu sukcesów w dziedzinie ochrony przyrody blisko 1 na 5 ptaków w UE jest nadal zagrożony wyginięciem”. Czerwona lista ptaków Europy przygotowana przez Komisję Europejską i BirdLife International pokazuje szokujące dane. Powodem jest degradacja gruntów rolnych, utrata siedlisk i zmiany klimatyczne.

„Najpierw ptaki, potem my. Jeśli nie zrobimy czegoś – człowiek będzie następnym na Czerwonej liście”: to słowa z przedmowy napisanej przez pisarkę Margaret Atwood i pisarza Graeme Gibsona.

Po trzech latach prac konsorcjum kierowane przez BirdLife International opublikowało wyniki badań zleconych przez Komisję Europejską. To nowa *Czerwona lista ptaków Europy*. Publikacja ta będzie wytyczać kierunki dla europejskiej polityki ochrony przyrody w nadchodzących latach. Czerwona lista, przygotowana zgodnie z metodologią IUCN, jest powszechnie uznawana za najbardziej wiarygodny i obiektywny system oceny ryzyka wymierania gatunków.

Na *Czerwonej liście ptaków Europy* znalazło się **15 gatunków z regularnie lęgowych w Polsce: orlik grubodzioby** (EN: gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony wyginięciem), **rycyk, głowienka, ostrzygojad, czajka, kulik wielki, zimorodek, srokosz, wodniczka, turkawka** (VU: gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie) oraz **mewa srebrzysta, drożdżik, świergotek łąkowy, kania ruda i tyska** (NT: gatunki niższego ryzyka ale bliskie zagrożenia).

Według Karmenu Vella, europejskiego komisarza ds. środowiska, rybołówstwa i polityki morskiej: *„Raporty te zawierają pewne niepokojące statystyki, ale pokazują także wartość dobrze ukierunkowanych działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej. Zarówno ekonomicznie jak i społecznie jesteśmy bowiem zależni od usług środowiskowych. Naszym zadaniem jest znalezienie sposobów na wykorzystanie tych sukcesów i powieleniu ich w innych obszarach. To również cenny wkład do trwającej właśnie procedury Fitness Check w sprawie dyrektyw – Europa potrzebuje prawa z dziedziny ochrony przyrody, które będzie adekwatne do swoich celów”.*

Za pośrednictwem strony www.naturealert.eu/pl mieszkańcy 28 unijnych krajów, w tym także Polski, mogą wziąć udział w procesie Fitness Check i wyrazić swoje poparcie dla prawa chroniącego naturę. Zachęca do tego 100 organizacji zajmujących się ochroną środowiska, w tym OTOP, ClientEarth i WWF.

Iván Ramírez, szef ochrony przyrody w BirdLife International z Oddziału Europa i Azja skomentował: „*Nowa Czerwona lista ptaków Europy jest wezwaniem do obrony naszego środowiska. To inspirujące widzieć, że wiele gatunków jest odzyskiwanych dzięki działaniom ochronnym wspieranym przez najważniejsze narzędzia, takie jak dyrektywa ptasia i program LIFE. Jednak jest też szokujące, jak wiele gatunków, które kiedyś były powszechne, jest teraz wymienianych jako zagrożone. Głęboko niepokojąca jest perspektywa istnienia świata bez maskonurów, turkawek, czajek i rycyków*”.

Główne ustalenia Czerwonej listy ptaków Europy:

- **18% z 451 gatunków jest ocenianych jako zagrożone wyginięciem** na poziomie 27 państw UE. To 82 gatunki, z których 11 jest krytycznie zagrożonych (CR), 16 zagrożonych (EN) i 55 narażonych (VU).
- 13% z 533 gatunków jest zagrożonych na poziomie europejskim. To w sumie 67 gatunków, z których 10 jest krytycznie zagrożonych (CR). Wśród nich jest: czajka towarzyska, trznadel złotawy, kulik cienkodzioby i burzyk balearski. Badania wykazały również, że 18 gatunków jest zagrożonych (EN), a 39 narażonych (VU).
- Negatywne trendy: **29 gatunków zostało dopisanych do listy od 2004 roku** (wcześniej uważane były za najmniejszej troski, teraz są zagrożone lub bliskie zagrożenia w Europie). Znajdziemy tu turkawkę, ostrygojada, maskonura, alkę, świergotka łąkowego, pardwę mszarną, mewę trójpalczastą oraz głowienkę. Sytuacja niektórych gatunków, które miały kłopoty już dziesięć lat temu nadal się nie poprawiła, np.: ścierwnik, wodniczka, czajka, orlik grubodzioby i strepet.
- Zmiany: 20 gatunków wcześniej uważanych za regionalnie zagrożone jest obecnie klasyfikowanych jako najmniejszej troski (LC) w Europie (choć niektóre są nadal zagrożone globalnie). Należą do nich np. pelikan kędzierzawy, podgorzałka, kania czarna, pustuleczka, kurhannik, rybitwa krótkodzioba, nur czarnoszyi i drop. Kolejne **25 gatunków jest wciąż zagrożonych w Europie, ale ma niższe ryzyko wyginięcia niż dziesięć lat temu**, a ich poziom zagrożenia został obniżony. Na przykład petrel maderski i gil azorski wcześniej uznane za krytycznie zagrożone (CR), obecnie są klasyfikowane jako zagrożone (EN).

Nota dla edytora:

Czerwona lista IUCN jest powszechnie uznawana za najbardziej wiarygodny i obiektywny system oceny ryzyka wymierania gatunków. Mimo że dane opracowane są przede wszystkim globalnie, mogą być również stosowane na poziomie regionalnym i krajowym. BirdLife International współtworzy Czerwoną listę ptaków dla IUCN.

Czerwona lista zagrożonych gatunków zawiera informacje taksonomiczne, status ochrony i dane na temat rozmieszczenia zwierząt, roślin i grzybów, poddanych ocenie zgodnie z kryteriami IUCN Red List. System ten jest przeznaczony do określenia względnego ryzyka wyginięcia, a głównym celem Czerwonej listy jest skatalogowanie i zaznaczenie tych gatunków, które stoją przed największym ryzykiem wyginięcia (czyli te wymienione jako krytycznie zagrożone, zagrożone i narażone). Czerwona Lista IUCN zawiera również informacje dotyczące taksonów, które są klasyfikowane jako wymarłe lub wymarłe na wolności; tych, które nie mogą być oceniane ze względu na niewystarczającą dane oraz tych, które są bliskie spełnienia progów zagrożenia.

Dane dotyczące ptaków opracowało w latach 2012-2015 konsorcjum z udziałem European Bird Census Council, Wetlands International, IUCN, BTO, Sovon, RSPB, Czech Society for Ornithology oraz BirdLife Europe. Badania prowadzone były w ramach projektu finansowanego przez Komisję Europejską, a prowadzonego przez BirdLife International.

Czerwona lista ptaków Europy przedstawia dane dot. poziomu zagrożenia wyginięciem dla wszystkich gatunków ptaków występujących naturalnie w Europie, od Atlantyku do Uralu. BirdLife łączy oficjalne dane przekazywane przez państwa członkowskie UE na mocy Art. 12 Dyrektywy ptasiej z równoważnymi danymi gromadzonymi i dostarczanymi przez partnerów BirdLife i innych kluczowych współpracowników w innych krajach Europy oraz ocenia regionalne ryzyko wyginięcia regularnie występujących gatunków za pomocą regionalnych kryteriów IUCN Red List.

Dane dla Polski zostały zaraportowane w ramach art. 12 Dyrektywy ptasiej przez polskie agencje rządowe (Generalną Dyрекję Ochrony Środowiska i Główny Inspektorat Ochrony Środowiska). W przygotowaniu tych danych brało udział Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków.

[Zdjęcia wysokiej jakości dostępne są pod tym linkiem](#)

Krytycznie zagrożone:

Burzyk balearski: to ptak morski lęgowy występujący jedynie na hiszpańskich Balearach. Znajduje się tam niewielka populacja (3193 par lęgowych), która notuje bardzo szybki spadek liczby osobników. Zagroza mu w szczególności drapieżnictwo ze strony introdukowanych ssaków i wysoka śmiertelność w wyniku przyłowu.

Czajka towarzyska: gniazduje na stepach centralnej Azji i zimuje w północno-wschodniej Afryce, Arabii i północno-zachodnich Indiach. W Europie była lęgowa na Ukrainie i na południu Rosji, ale wycofała się z większości swoich terenów lęgowych na skutek rozwoju rolnictwa. Obecnie jej liczebność to zaledwie kilka par lęgowych w europejskiej części Rosji. Większa populacja gniazduje w Azji, w Kazachstanie, gdzie jest zagrożona z powodu zaniku wypasu zwierząt gospodarskich, a podczas migracji pada ofiarą polowań.

Zagrożone:

Orlik grubodzioby : gniazduje nielicznie w lasach lęgowych w wschodniej Europy, a zmniejsza liczebność m.in. z powodu utraty siedlisk na żerowiskach i prześladowań.

Raróg górski jest zagrożony w wyniku zmian na jego lęgowiskach – klifach w rejonie Morza Śródziemnego oraz w wyniku utraty siedlisk z powodu zaniku ekstensywnego rolnictwa.

Ścierwnik jest bardzo podatny na zatrucia, zarówno na obszarze lęgowisk śródziemnomorskich oraz na jego afrykańskich zimowiskach. Staje się on również ofiarą kolizji z liniami energetycznymi, polowań i utraty siedlisk w wyniku zaniku ekstensywnego rolnictwa.

Dwa pospolite gatunki dołączyły do listy zagrożonych: **maskonur i fulmar zwyczajny** są symbolami kolonii ptaków morskich północnego Atlantyku. Ostatnio ich populacje zaczęły gwałtownie zmniejszać liczebność w wyniku przełowienia morskich ryb i zmian klimatu.

Populacja **stepówki czarnobrzuchej** zmniejsza liczebność ze względu na rozległą utratę stepowych siedlisk na Półw. Iberyjskim i w Turcji. Duża skala przekształceń suchych łąk i tradycyjnych, nie nawadnianych pól uprawnych na tereny intensywnie wykorzystywane rolniczo powoduje spadek liczebności populacji wielu gatunków w basenie Morza Śródziemnego.

Narażone:

Kategoria ta obejmuje kilka, dawniej pospolitych, gatunków ptaków krajobrazu rolniczego, które zmniejszyły liczebność głównie z powodu intensyfikacji rolnictwa.

Są to **czajka**, **kulik wielki** i **turkawka**, a także rzadsze gatunki jak **strepet** i **skowrończyk sierpodzioby**.

Kaczki morskie, m.in. **edredon**, **uhla** i **lodówka**, są narażone w Europie, głównie ze względu na spadki liczebności odnotowywane na zimowiskach w basenie Morza Bałtyckiego i Morza Północnego, ale także na skutek szeregu zagrożeń zarówno na podbiegunowych terenach lęgowych jak i w czasie migracji.

Dzięki działaniom ochronnym poprawia się sytuacja kilku gatunków ptaków drapieżnych, ale nadal są one klasyfikowane jako narażone. Należą do nich **orzeł iberyjski** (jeden z najrzadszych wciąż drapieżników na świecie), **ortosęp** i **raróg**.

Sukcesy ochrony przyrody

Wśród złych wiadomości jest też kilka inspirujących, dobrych informacji. Intensywne działania ochronne pozwoliły ocalić kilka gatunków, które nadal są rzadkością i zostały sklasyfikowane jako zagrożone ale pokazują możliwość osiągnięcia spektakularnych wyników.

Liczebność **sterniczki zwyczajnej** zmniejszyła się w 1977 roku do 22 ptaków w Hiszpanii, ostatnim miejscu występowania w naszym regionie. Obecnie żyje ich prawie 2000.

Gil azorski był na skraju wymarcia na Sao Miguel – jedynej wyspie, gdzie występuje – głównie przez wpływ obcych, inwazyjnych roślin, które opanowały jego rodzime lasy. Odtworzenie siedlisk przez SPEA (lokalny partner BirdLife) uratowało ten gatunek i został on – z populacją zwiększoną z 40 do około 400 par – przeniesiony z kategorii krytycznie zagrożone do zagrożone.

Podobne działania (głównie ograniczenie liczby drapieżników i odnowa siedlisk po pożarach) pozwoliły uratować **petrela maderskiego**, jednego z najrzadszych ptaków morskich na świecie, którego globalna populacja wynosiła 65-80 par legowych na jednej górze na Maderze. Został również przeniesiony z kategorii krytycznie zagrożone do zagrożone.

Więcej informacji:

Katarzyna Groblewska
Rzecznik prasowy OTOP
+ 48 500 239 648

katarzyna.groblewska@otop.org.pl

***

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP) to założona w 1990 roku organizacja pozarządowa o statusie organizacji pożytku publicznego, zajmująca się ochroną dzikich ptaków i miejsc w których żyją. OTOP jest polskim przedstawicielem w międzynarodowej federacji organizacji ochrony ptaków: BirdLife International.

www.otop.org.pl